

POSTANOWIENIE

24 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz

na posiedzeniu niejawnym 24 stycznia 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa X.Y.

przeciwko X.Y.(1)

o rozwód,

na skutek wystąpienia przez Sąd Okręgowy w [...]

postanowieniem z 9 stycznia 2025 r., I C 1328/24,

o przekazanie do sądu równorzędnego,

**odmawia przekazania sprawy innemu Sądowi
równorzędnemu.**

[M.O.]

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 9 stycznia 2025 r. Sąd Okręgowy w [...], w sprawie z powództwa X.Y. przeciwko X.Y.(1) o rozwód, postanowił, na podstawie art. 44¹ k.p.c., zwrócić się do Sądu Najwyższego o przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z uwagi na dobro wymiaru sprawiedliwości.

Jako okoliczność mającą uzasadniać przedmiotowy wniosek Sąd Okręgowy w [...] wskazał fakt, że pozwana jest długoletnim ławnikiem w wydziale karnym Sądu wnioskującego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 44¹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy może przekazać sprawę do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu z sądem występującym, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, w szczególności względ na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego.

Przepis ten wprowadza wyjątek od konstytucyjnej (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP) i kodeksowej zasady rozpoznawania sprawy przez sąd właściwy według kryteriów określonych w ustawie i z tej przyczyny powinien być on interpretowany ściśle (postanowienie SN z 31 maja 2023 r., III CO 260/23).

Przekazanie sprawy innemu sądowi równorzędnemu na podstawie art. 44¹ § 1 k.p.c. powinno mieć miejsce w sytuacji, gdy rozpoznanie sprawy w danym sądzie, bez względu na to przez którego sędziego, godziłoby w dobro wymiaru sprawiedliwości. Chodzi zatem, co do zasady, o tego rodzaju okoliczności, które są powiązane z danym sądem w znaczeniu ustrojowym (instytucjonalnym), a nie z konkretnym sędzią (postanowienie SN z 31 maja 2023 r., III CO 260/23). Wiąże się to z założeniem postrzegania sądu jako bezstronnego (zgodnie z paremią „*justice must not only be done, it must also be seen to be done*” - sprawiedliwość musi być nie tylko wykonywana, ale musi być również widziana, że jest wykonywana, zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 26 października 1984 r. w sprawie De Cubber przeciwko Belgii, ECLI:CE:ECHR:1984: 1026JUD000918680, § 26; postanowienie SN z 16 maja 2023 r., III CO 329/23).

Okoliczności wskazane przez Sąd Okręgowy w [...] nie uzasadniają przekazania sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu.

Fakt, że pozwana jest ławnikiem w wydziale karnym Sądu wnioskującego, sam w sobie nie powoduje, że Sąd ten nie może być postrzegany jako sąd bezstronny (właściwy do rozpoznania sprawy byłby wydział cywilny tego sądu). Jeśli w ocenie sędziego Sądu Okręgowego w [...], któremu sprawa została przydzielona do rozpoznania, zachodzą okoliczności, które mogłyby wywoływać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności, sędzia ten ma możliwość złożenia żądania jego wyłączenia, które podlega rozpoznaniu w trybie i na zasadach przewidzianych w odrębnych przepisach. Brak jest natomiast podstaw do

przyjęcia *a limine*, że w stosunku do wszystkich sędziów Sądu wnioskującego zachodzą okoliczności uzasadniające ich wyłącznie ze wskazanych wyżej przyczyn. Również z uzasadnienia postanowienia Sądu Okręgowego nie wynika, aby takie okoliczności występowały w odniesieniu do wszystkich sędziów tego Sądu, którym sprawa mogłaby zostać przydzielona do rozpoznania.

Ponadto, okoliczność, że rozpoznanie sprawy może być dla sędziego niekomfortowe z uwagi na to, że stroną postępowania jest ławnik, w żadnej mierze nie powinna prowadzić do konkluzji, że dobro wymiaru sprawiedliwości wymaga przekazania sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu. Co więcej, to właśnie uwzględnienie wniosku złożonego przez Sąd Okręgowy w [...] i uznanie, że wskazane przez ten Sąd okoliczności wypełniają przesłankę „dobra wymiaru sprawiedliwości” mogłoby zaburzać postrzeganie Sądu jako organu bezstronnego i osłabiać zaufanie do sędziów oraz ich zdolności do obiektywnego orzekania.

Niezależnie od powyższych uwag należy podkreślić, że przewidziana w art. 44¹ § 1 k.p.c. podstawa do wystąpienia do Sądu Najwyższego o przekazanie sprawy innemu sądowi dla dobra wymiaru sprawiedliwości nie zastępuje innych, znanych procesowych instrumentów, przy wykorzystaniu których można osiągnąć gwarancję, że sprawa zostanie rozpoznana przez bezstronny sąd. Takim instrumentem procesowym od lat jest właśnie instytucja wyłączenia sędziego (postanowienie SN z 14 lipca 2021 r., IV CO 119/21).

Tymczasem Sąd wnioskujący nie przedstawił argumentów na rzecz stanowiska, że wskazana wyżej instytucja jest w niniejszej sprawie niewystarczającym narzędziem do tego, aby sprawa została rozpoznana przez bezstronny sąd. Co więcej, przyjmuje się, że nie jest podstawą do odebrania sprawy właściwemu sądowi sytuacja spodziewanego zaistnienia przyczyny wyłączenia sędziego, nawet gdyby zaszła w stosunku do wszystkich sędziów wydziału (postanowienie SN z 29 stycznia 2024 r., III CO 1078/23).

Z uwagi na powyższe na podstawie art. 44¹ § 1 k.p.c. orzeczono, jak w sentencji postanowienia.

SSN Kamil Zaradkiewicz

[M.O.]

[a.ł]